

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я – ОБОВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНИНА ЧИ ДЕРЖАВИ?

«Більша частина наших хвороб – це справа наших власних рук». Теза, висловлена Ж.Ж. Руссо в часи французької буржуазної революції, сьогодні лише набрала своєї актуальності. Соціалістичне минуле нашої держави призвело до формування суспільства, яке знаходиться в «очікуванні» допомоги та не вдається до активних дій щодо реалізації власних прав. Одним з таких є, закріплене в ст. 49 Конституції України, право на охорону здоров'я.

Закріплення права на охорону здоров'я породило значну кількість наукових дискусій: звертається увага співвідношення категорій право на здоров'я та право на охорону здоров'я; поряд з іншими соціальними правами, ставиться питання приналежності права на охорону здоров'я до природних прав людини; досить часто наголошується на прикладних проблемах, таких як визначення оптимального способу фінансування охорони здоров'я (бюджетний, соціальний, приватний) та ін. Однак у той же час, доволі актуальним залишається питання, на кого повинно бути покладено обов'язок охорони здоров'я – громадянина чи державу?

Право на охорону здоров'я є комплексною категорією. На нашу думку воно не може обмежуватись лише можливістю, в тій чи іншій мірі, отримувати медичну допомогу. Це право інтегрує в собі необхідність: забезпечення належного стану екологічного середовища; контролю за якістю товарів народного споживання; реалізація обмежувальної політики в сфері продажу тютюнових та алкогольних виробів; створення підґрунтя для розвитку спорту тощо. Враховуючи, що досліджуване право є настільки багатоаспектним, можна стверджувати про неможливість забезпечення державою такого широкого спектру завдань, які часто становлять приватну сферу життя індивіда. Крім того, неможливо примусити бути здоровою чи оздоровлюватись ту чи іншу людину (не враховуючи примусових заходів медичного характеру та примусового лікування, в якості санкції кримінальної відповідальності, що передбачені розділом 14 Кримінального кодексу України). Отже, можна зробити висновок, що ніхто не зможе реалізувати право громадянина на охорону здоров'я, тим більше заставити це зробити. Держава повинна лише створити сприятливі умови для його реалізації. В свою чергу обов'язок з охорони здоров'я покладений, в першу чергу, на кожного громадянина, що включає в себе повсякденну профілактику, зайняття

спортом, відмову від тютюнокуріння та алкоголю, своєчасне реагування на хвороби тощо.

У зв'язку з цим виникає необхідність зміни способу фінансування медицини. В ч. 3 ст. 49 Основного Закону вказано, що в державних і комунальних закладах медична допомога надається безоплатно. Однак на даний момент така норма виглядає правовою фікцією. Перспективним для України нам вбачається запровадження соціальної системи медичного страхування. Серед її переваг: саморегулювання медичної галузі за допомогою ринкових методів; створення конкурентного середовища; підвищення якості медицини; посилення інтересу роботодавців в забезпеченні належних умов праці та громадян у збереженні та профілактиці стану власного здоров'я; зручність контролю за витратою коштів на медицину та ін. Також варто враховувати досвід розвинутих країн, наприклад Чехії, де запроваджено соціальну систему медичного страхування. Нині як державні, так і приватні лікувальні заклади цієї країни успішно конкурують з закладами США й Західної Європи. Однак невідкладну та швидку медичну допомогу в Чехії надають безкоштовно. Крім того, під час опитування жителів міст півдня України в рамках українсько-норвезького проекту «Місцеве самоврядування в Україні: підвищення кваліфікації та прикладні дослідження», 61,1% від усіх опитаних сказали, що усвідомлюють необхідність введення страхової медицини і підтримують цей захід реформування системи охорони здоров'я.

Також, нами було проаналізовано програми діяльності 5 провідних політичних партій України. Як результат, 2 з них нічого не зазначають з приводу запровадження страхової медицини, 1 – доволі опосередковано та обмежено регулює це питання (лише з приводу базового пакету невідкладної первинної медичної допомоги), 1 – відверто висловлюється проти передчасного запровадження обов'язкового медичного страхування, і лише 1 – визначила вектор на впровадження державного соціального медичного страхування.